

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Sayı : 27778

Tarih : 02-10-2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur. Gereğinin yapılmasını arz ve talep ederim.

Dirayet Dilan TAŞDEMİR

Ağrı Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon		
Esas Komisyon	Adalet	
Tarih: 11 Ekim 2022		Esas No: 2/4641

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİGİ
07 Ekim 2022
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
07 Ekim 2022
No: 1091313

GENEL GEREKÇE

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası idam cezası almış kişilerin ömür boyu hapistede kalmasına neden olan bir infazdır biçimidir. 2002 yılında uygulamaya konulan bu ağır bir infaz rejimi; cezalandırmayı, hapsetmeyi hatta idamı aşan, kişilerin tüm varlığını kuşatan bir infaz rejimi olarak diğer tüm hapsedilme biçimlerinden keskin olarak ayrılan bir kişiye verilebilecek en ağır ceza durumudur. Ancak 2005 yılına kadar ağırlaştırılmış müebbet ceza alanlar 647 Sayılı İnfaz Yasası hükümleri uygulanmaktaydı. Şartlı salıverme dahi diğer mahpusların birlikte kalma, görüşlere aynı şekilde çıkma, sosyal aktivitelerde bulunma hakkına sahiptiler. 2015 yılında, 5275 Sayılı Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 25. maddesi ve Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük 'ün 47. Maddesi ile ağırlaştırılmış müebbet infaz rejiminin koşulları kanunla belirlenmiş oldu. 2005 yılında yürürlüğe giren 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'la düzenlenen infaz rejimine göre, bu mahpuslar diğer mahpuslardan ayrı bir infaz rejimine tabi tutuldu. Bu infaz rejiminde hükümlü, tüm 23 saate çıkan sürelerle kilit altında hücrede, tek başına kalmak zorundadır. Bu cezaya hükümlü mahpuslar, diğer mahpuslardan farklı olarak telefon ve ziyaret haklarını oldukça sınırlı kullanabilmektedir. Diğer mahpusların haftada bir telefon ve ziyaret hakkı varken ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü mahpuslar bu haklardan 15 günde bir yararlanmaktadır. Bunun yanında diğer mahpusları üçüncü dereceye kadar "kan ve kayın hısımları" ile akraba olmamalarına rağmen adlarını vereceği üç kişi ziyaret edebilirken ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü mahpusları sadece eşi, alt soyu, üst soyu ve vasisi ziyaret edebilmektedir. Ancak ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası hükümlüsü olan ve 21 yıldır İmralı Adasında tecrit edilen Abdullah Öcalan bu hukuki mevzuattan dahi yararlanmamaktadır. Zira Abdullah Öcalan hakkında verilen müebbet hapis cezası Türk Ceza hukukuna aykırı bir uygulama olup Abdullah Öcalan 2005 yılındaki ceza mevzuatı değişikliğinden önce hüküm giymiş ve o dönemde idam cezası alan bütün mahpuslar 30 yıl cezaevinde kalarak infaz sürelerini tamamlamaktadır. Fakat Abdullah Öcalan'a yönelik özel politika ile Türkiye Cumhuriyeti hem iç hukukunu hiçe saymış hem de uluslararası hukuku çiğnemiştir. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, Türkiye dışındaki Avrupa ülkelerinde mahkûm edilenlerin cezalarının infazı sürekli biçimde hukuki denetimden geçirilir ve belirli koşulların yerine getirilmiş olmasıyla birlikte bir süre sonra infazı sona erdirilir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bu infaz rejimini "umut hakkı" kapsamında değerlendirerek şartlı salıverilmesinin mümkün olduğuna karar vermiştir.

Bu hak kapsamında en ağır cezalara mahkûm edilen RAF, İRA, Kızıl Tugaylar gibi örgüt yöneticisi ve eylemcilerinin infazları bir süre sonra şartla salıverilme kapsamında sona erdirilmiştir. Türkiye’den ise yapılan başvurular içerisinde AİHM’in ömür boyu hapse ilişkin verdiği ilk karar Abdullah Öcalan davasıdır. 18 Mart 2014 tarihinde Öcalan, Türkiye kararında “serbest kalma ümidi olmadan, hapis cezasının infazının ölünceye kadar devam etmesi, Sözleşme’nin 3. Maddesini ihlal eder” içtihadı doğrultusunda bir karara giderek Türkiye’deki infaz hukukunu yakından ilgilendiren bir karar vermiştir. Verilen bu karar kısaca “umut hakkı” olarak nitelendirilmektedir.

Türkiye’de cezaevlerinde özellikle siyasi mahpuslara verilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezaları çok yaygın olmakla birlikte infaz koşulları çok fazla ağırlaştırılmıştır. İdam cezası yerine getirilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası hem “ölünceye kadar” sürecek olması hem de infaz koşullarının ağırlaştırılmış olması sebebiyle insanlık dışı bir cezalandırma biçimine dönüşmüştür.

“Devlet darağacını kaldırmış olsa da idamı kaldırmış değil. Artık bunu zamana yayarak yapıyor. Hepsi bu.” (C.BTekirdağ 2 No’lu F Tipi – 2009’dan beri hapishanede – 2015’ten beri hücrede - tahliye umudu yok) (Aydınoğlu, 2016:31)

Ağırlaştırılmış müebbet hükümlülerinden hasta mahpuslar infaz koşullarında sağlığa erişimde de çok ciddi sorunlar yaşamaktadırlar. Hükümlüler, hastaneye sevk durumları dışında ağır hastalık durumları da dâhil hücrelerinden hiç çıkarılmamaktadır. Bunun yanı sıra özellikle bu ağır infaz koşulları nedeniyle ağırlaştırılmış müebbet hükümlüleri psikolojik ve fizyolojik sağlık sorunları yaşamaktadır. Uykusuzluk, baş ağrısı, halisinasyon, görme bozukluğu, ses ve kokuya hassasiyet, nefes darlığı gibi en sık görülen sağlık sorunların başında gelmektedir.

“Hücrede havalandırma sistemi yok. Penceresi var fakat hava dolaşımını sağlayacak bir sistemin olmamasından ötürü içerdeki kirli hava her zaman-varlığını koruyor. Yine nefes alamama sorunun yanı sıra uykusuzluk problemlerine de yol açıyor durum. Oksijensiz, temiz hava- sız bir yaşamın beraberinde getireceği sağlık sorunları malumunuz.” (A. R. A. Bolu F Tipi – 98’den beri tutuklu- 2008’den beri hücrede- tahliye umudu yok) (Aydınoğlu, 2016:56)

Sonuç olarak; Ağırlaştırılmış müebbet hükümlülere uygulanan ölünceye kadar infaz rejimi mahpusların temel hak ve özgürlüklerinin tümünü ihlal edildiği, işkence ve kötü muamele yasağının aykırılık teşkil etmektedir. Ömür boyu hapis cezası ya da mevzuattaki ismiyle ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının sadece siyasi suçlarda geçerli olduğunu dikkate aldığımızda bu ceza ile adaletin sağlanmayacağı; bilakis yukarıda saydığımız nedenlerden ötürü adalet ilkesinin bir kere daha zedeleneceğini ifade edebiliriz.

Adaletin tesisi için AİHM'nin "umut hakkı" olarak nitelendirdiği "salıverme perspektifi" doğrultusunda söz konusu cezanın yürürlükten kaldırılması, bütün ayrımcı maddelerin mevzuattan çıkarılması ve bu cezayı alan kişilerin infaz koşullarının diğer tüm mahpuslarla eşit kılınması gerekmektedir.

AĞIRLAŞTIRILMIŞ MÜEBBET HAPİS CEZASININ KALDIRILMASI AMACIYLA BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 65 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin ikinci paragrafında ve (h) bendinde yer alan “Ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet” ibareleri “Müebbet” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 8/9/1971 tarihli ve 1481 sayılı Asayişe Müessir Bazı Fiillerin Önlenmesi Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinde yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 3- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4- 3713 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 5- 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 12 nci maddesinde yer alan “ağırlaştırılmış müebbet hapis,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 6- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 21 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda müebbet hapis cezasına,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 7- 5237 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onsekiz yıldan yirmidört yıla ve” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 8- 5237 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla,” ibaresi ve üçüncü fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde onsekiz yıldan yirmidört yıla,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 9- 5237 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmibeş yıl,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 10- 5237 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onüç yıldan yirmi yıla kadar,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 11- 5237 sayılı Kanunun 38 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 12- 5237 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, onbeş yıldan yirmi yıla,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 13- 5237 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 14- 5237 sayılı Kanunun 47 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 15- 5237 sayılı Kanunun 62 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine, müebbet hapis;” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 16- 5237 sayılı Kanunun 66 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi yürürlükten kaldırılmış ve yedinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış müebbet veya” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 17- 5237 sayılı Kanunun 68 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi yürürlükten kaldırılmış ve üçüncü fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış müebbet hapis veya” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 18- 5237 sayılı Kanunun 76 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 19- 5237 sayılı Kanunun 77 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 20- 5237 sayılı Kanunun 82 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 21- 5237 sayılı Kanunun 83 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 22- 5237 sayılı Kanunun 95 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 23- 5237 sayılı Kanunun 102 nci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 24- 5237 sayılı Kanunun 103 üncü maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 25- 5237 sayılı Kanunun 267 nci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış müebbet hapis veya” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 26- 5237 sayılı Kanunun 272 nci maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış müebbet hapis veya” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 27- 5237 sayılı Kanunun 294 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 28- 5237 sayılı Kanunun 302 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 29- 5237 sayılı Kanunun 303 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 30- 5237 sayılı Kanunun 307 nci maddesinin ikinci ve beşinci fıkralarında yer alan “ağırlaştırılmış” ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 31- 5237 sayılı Kanunun 309 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 32- 5237 sayılı Kanunun 310 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 33- 5237 sayılı Kanunun 311 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 34- 5237 sayılı Kanunun 312 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 35- 5237 sayılı Kanunun 313 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan “ağırlaştırılmış” ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 36- 5237 sayılı Kanunun 328 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 37- 5237 sayılı Kanunun 330 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 38- 5237 sayılı Kanunun 335 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 39- 5237 sayılı Kanunun 337 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 40- 5237 sayılı Kanunun 340 ıncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 41- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar ile süresine” ibaresi “Süresine” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 42- 5275 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan “Ağırlaştırılmış müebbet hapis ve müebbet” ibaresi “Müebbet” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 43- 5275 Sayılı Kanunun 25 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 44- 5275 Sayılı Kanunun 107 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuz yılını, müebbet” ibaresi “Müebbet” şeklinde, üçüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan “Birden fazla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile müebbet” ibaresi “Müebbet” şeklinde, (c) bendinde yer alan “Bir ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile süreli” ibaresi “Süreli” şeklinde değiştirilmiş, dördüncü fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuzaltı yılını,” ibaresi madde metninden çıkarılmış, fıkranın (a) bendinde yer alan “Birden fazla ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile müebbet” ibaresi “Müebbet” şeklinde, (c) bendinde yer alan “Bir ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile süreli” ibaresi “Süreli” şeklinde değiştirilmiş ve onaltıncı fıkrasında yer alan “ağırlaştırılmış” ibaresi madde metninde çıkarılmıştır.

MADDE 45- 5275 Sayılı Kanunun 108 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi yürürlükten kaldırılmış ve sekizinci fıkrasında yer alan “ağırlştırılmış” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 46- 5275 Sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinde yer alan “ağırlştırılmış” ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 47- 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “ağırlştırılmış müebbet hapis,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 48- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 49- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.